

Historia ya Falsafa

65 John Dewey

Na Dkt. Arthur Holmes wa Chuo cha Wheaton

Kabla hatujamfikia John Dewey, wacha nimalizie tu kile tulichokuwa tukisema kuhusu utendakazi wa Marekani kwa ujumla na hasa William James. Tulikuwa tunaona kufanana kati ya falsafa ya mchakato wa Whitehead na aina ya utendakazi wa James. Tutapata zaidi katika John Dewey.

Lakini kufanana kwa sababu ya kukataa kwao Descartes na misingi, kwa sababu ya wasiwasi wao kwa ubora wa uzoefu halisi badala ya mtazamo bandia na wa kufikirika wa uzoefu ni nini, kama unavyopata katika John Locke. Mfano wa kikaboni, ambapo matukio ya mtu binafsi yote yanahusiana katika mchakato mmoja mzima, ndio ninaofikiri ni wa kawaida kati ya vitendo na Whitehead. Tofauti kubwa kati ya mila hizo mbili ni uasilia wa kimbinu wa wanavitendo.

Ilianza na Charles Sanders Peirce, unakumbuka kijitabu na dhana yake ya kuimarika kwa imani, lakini pia iko wazi sana katika William James anapozungumzia utendakazi kama njia ya kutatua migogoro ya kifalsafa. Vipi? Kimsingi kwa kuangalia matokeo ya majaribio ya nadharia. Je, yanatokea? Ni uthibitisho kwa uthibitisho wa majaribio wa dhana, ambayo ni wazo la mbinu ya kisayansi ambayo Peirce alikuwa nayo.

Kwa hivyo James anaingiza hilo katika falsafa. Inamaanisha basi kwamba falsafa itapunguzwa kwa kile kilicho na umuhimu kwa uzoefu halisi, kwa kile kilicho na matokeo ya vitendo. Na James alikuwa amechapisha kitabu chini ya kichwa Radical Empiricism.

Utawala wa Kiraia. Jambo kuu ni kwamba John Locke hakuwa na msimamo mkali wa kutosha. Na katika Utawala wa Kiraia, anafanya kazi, unaona, kwa nadharia ya maana ya vitendo.

Migogoro pekee yenye maana ni ile yenye matokeo ya vitendo. Nadharia ya kivitendo ya maana. Na hivyo anakataa kujadili suala lolote linalohusiana na msingi au dutu, akili, maada, na kadhalika.

Haihusiani na uzoefu, haina tofauti yoyote. Vile vile, anakataa kuingia kwenye mijadala kuhusu ubadilikaji wa kimetafizikia dhidi ya wingi wa kimetafizikia, uyakinifu dhidi ya udhanifu. Na unaanza kujiuliza kama masuala yote ya kinadharia katika falsafa yanaachwa.

Naam, ni aina hii ya kitu, nadharia ya Uempirikisti wa Kikaidi, ambayo nadhani ni msingi wa maoni niliyokuelezea mara ya mwisho kutoka kwa mmoja wa profesa wangu wahitimu akianzisha semina, ambaye alisema kwamba akilini mwake,

utendakazi na uchanya vyote ni kitu kimoja na vyote viwili ni njia zisizo na mwisho. Kwa sababu vyote vina nadharia ya maana, nadharia ya kiutendaji ya maana na kisha nadharia ya uchanya ya maana ambayo tutaona baadaye, ambayo inaweka kikomo cha kile kilicho muhimu kiakili, muhimu kiakili, kwa kile kilicho na aina fulani za matokeo ya majaribio ya aina inayoweza kuthibitishwa, unaona. Na hapa katika James, ni utendakazi wa kikaidi.

Katika watu wenye mtazamo chanya, ndivyo Ayer alivyoita kuondoa metafizikia. Utasoma sura ya Ayer kwa kichwa hicho tutakapoingia katika mtazamo chanya. Kwa hivyo James ana maelezo hayo.

Mwelekeo huu wa kutafuta matokeo ya majaribio, ili kuthibitisha kwa matokeo ya majaribio, unajitokeza katika insha yake inayoitwa Mapenzi ya Kuamini, ambayo kwa mfano unaweza kuisoma katika Falsafa ya Dini. James anachofanya ni kujibu kazi iliyoandikwa na mwandishi wa awali, WK Clifford, kazi inayoitwa Maadili ya Imani, ambapo Clifford alisema kwamba ikiwa hakuna uzito wa ushahidi kwa mtazamo mmoja badala ya mwingine, uzito wa hoja, basi ni kutowajibika kimaadili kufanya uamuzi. Unapaswa kujizuia kutoa hukumu.

Kuna mstari wa zamani wa ushuhuda wa John Locke, unaona. Lazima ulinganishe imani yako na ushahidi. Na kama hakuna ushahidi mkubwa zaidi kwa mmoja kuliko mwingine, huo ni muhimu, basi jiepushe na kukubali.

William James alijibu katika kazi yake kwenye *The Will to Believe* kwamba kukataa kukubali si mara zote kunawezekana. Kuna baadhi ya chaguzi na chaguzi muhimu ambazo tunalazimishwa katika hali halisi ya maisha. Uzoefu halisi.

Kwa hivyo bila hitaji hilo la ushahidi, utaamua je? Unaona? Na hoja yake ni kwamba unajiuliza, kuhusu matokeo ya imani hizo mbili, kwa uzoefu halisi, ambao, kwa James, pamoja na historia yake ya kisaikolojia, unamaanisha ustawi wako wa kisaikolojia. Unaona? Ili kwamba ikiwa imani moja inakuahidi zaidi kisaikolojia kuliko nyingine, basi hiyo ni msingi wa kutosha wa kutekeleza nia ya kuamini. Unaona? Ridhaa ya hiari.

Hilo limesimama, insha hiyo imesimama kama moja ya makatazo ya kawaida ya dai la ushuhuda la John Locke. Unaona? Nyingine ni, nadhani, kitu kinachotokana na ushawishi wa uhalisia wa Uskoti kwa watu wa wakati wetu kama Alvin Plantinga, ambaye anamwambia dai la ushuhuda, Sioni sababu yoyote ya kuamini hilo. Kwa maneno mengine, ushahidi wa dai la ushuhuda uko wapi? Hakuna.

Kwa sababu anajaribu kusema kuna imani fulani ambazo huja kiasili, bila mpangilio, kwa kweli hatuna chaguo ila kukataa imani. Kwa hivyo, William James, katika makala hiyo, unaona mbinu yake ikifanya kazi. Ana insha nyingine ambayo anazungumzia wanafalsafa wagumu na wenye mawazo ya huruma.

Tofauti za kisaikolojia, unaona. Ili kama watalipa thamani ya pesa taslimu ya uzoefu halisi, kisaikolojia. Na hivyo anadhani kwamba wanafalsafa wenye mawazo magumu wataamini mambo fulani.

Watakubali imani ya kimawazo na kadhalika na kadhalika, imani ya kimaamuzi, na kadhalika. Wanafalsafa wenye mawazo laini wataamini mambo mengine. Muktaadha mzima wa kibinafsi wa imani.

Sasa, ingawa hilo linasikika kama linahusiana sana, ukweli ni kwamba, ukiangalia saikolojia ya imani, asili ya utu inaiathiri. Unajua, najiuliza kama ukosoaji mkubwa wa Kant, ambao baadhi yenu mmeupenda, ungeweza kuandikwa na Mhippie wa California. Unaona, hiyo ilikuwa kazi ya mchumba wa Prussia, ambaye maisha yake yalikuwa yamepangwa vizuri kiasi kwamba majirani waliweka saa zao za kazi alipotembea barabarani kuelekea chuo kikuu chake.

Na mtindo wa maisha wa California wa utulivu haungetoa kazi ya aina hiyo. Naam, wale ambao mtachukua semina ya Kant mwaka ujao na rafiki yangu Stu Hackett wataona kufanana kati ya aina ya muundo wake wa kisaikolojia na ukosoaji wa Fureisen. Namaanisha, mpenzi Stu, amejipanga sana.

Kwa uangalifu, alipoenda India kusoma falsafa ya Kihindu miaka kadhaa iliyopita, karibu awe na shida ya neva kwa sababu walikuwa wamechanganyikiwa sana. Uhusiano kati ya saikolojia na utu ni jambo la kuvutia. Na bila shaka, ikiwa unataka kushinda utegemezi huo wa kisaikolojia, ni wazi, unahitaji marejeleo ya jumla zaidi.

Unataka kujua asili ya kawaida ya mwanadamu ni nini, unaona, badala ya aina hii maalum. Kumbuka kwamba kinyume cha jamaa ni cha ulimwengu wote. Na kuna mambo mengi sana yanayoathiri kile mtu anaamini na kufikiria.

Baadhi yao ni ya kipekee, aina tofauti za utu. Baadhi ni ya kitamaduni. Baadhi kwa ujumla ni ya kibinadamu, unaona.

Na ili kupita zaidi ya uhusiano na ulimwengu, lazima upate ubinadamu wa kawaida na tabia zake, kile kinachokuja kiasili kwa ubinadamu wa kawaida, ambacho nadhani ni aina ya kitu ambacho Augustine alikuwa akifanya aliposema kuhusu moyo kutotulia hadi, unaona, afikiri kwamba huyo ni yeye kwa ujumla. Naam, utapata kufanana kati ya aina hiyo ya kitu na udhanaishi, aina fulani za udhanaishi pia. Ubora wa vitendo, unaona, unahusisha ubinafsi wa kibinadamu, mtu mzima, ndani yetu, pamoja na kuzingatia mambo ya lengo.

Na hasa katika James, hilo liko wazi. Labda hilo linatosha kumhusu James kuonyesha anachofanya. Maoni yoyote, au tuko tayari kwa D kubwa? Dewey.

Sawa. Dewey anaonekana kama wa hivi karibuni ninaposema alizaliwa mwaka wa 1859 na akafa mwaka wa 1952. Nadhani ndiye wa kwanza ambaye tumepita katikati ya karne, mwaka wa 1952.

Dewey anawakilisha si tu utendaji, ambayo kimsingi ni mbinu, njia ya kushughulikia maswali ya kifalsafa na mengine, lakini pia anawakilisha kile ninachoweza, kile ninachopenda kukiita, uasili wa mageuko. Hiyo ni kusema, yeye ni mwanafalsafa wa asili. Kila kitu kinaeleweka katika suala la michakato ya kimwili.

Lakini aina ya uasili anaouunga mkono inatokana sana na nadharia ya Darwin ya uteuzi wa asili. Uasili huu wa mageuko yake ni hatua kutoka kwa udhanifu wa mageuko ambapo alianza kifalsafa, udhanifu wa mageuko, huku wazo la mchakato wa kihistoria likijitokeza hadi aina ngumu zaidi za maisha, kimwili, kijamii, kitamaduni, hadi uzoefu halisi zaidi na zaidi. Sasa, katika uasili wake huu wa mageuko, unapata dhana hizi tatu muhimu, ambazo nadhani zitakusaidia kuona haraka sana anachofanya katika mada mbalimbali anazoshughulikia katika maandishi yake ya kifalsafa.

Na, bila shaka, anazishughulikia zote vizuri. Anazishughulikia zote katika kitabu chake cha *Just in Reconstruction*, kitabu unachosoma. Dhana yake ya uzoefu, kwanza kabisa, inakaribia zaidi dhana unayoipata katika Whitehead na James kuliko ilivyo kwa dhana ya uzoefu katika John Locke.

Kwa hivyo, Whitehead, James, na Dewey ni watatu wa aina moja, kwa kiasi fulani. Uzoefu unajumuisha uzoefu wa hisia, kisaikolojia, kihisia. Naam, ndivyo ilivyokuwa kwa Whitehead na James.

Lakini pia inajumuisha uzoefu wa kijamii na kitamaduni. Na unaposoma kitabu chake, labda unajiuliza ikiwa anaathiriwa na maandishi katika sosholojia ya maarifa, kwa sababu anazungumzia kuhusu ushawishi wote wa kijamii na kitamaduni katika kuunda falsafa. Kwa kweli, ikiwa Whitehead anazungumzia kuhusu ushawishi wa sayansi asilia kwenye falsafa, Dewey anazungumzia kuhusu ushawishi wa mabadiliko ya kijamii kwenye falsafa.

Na chochote unachofikiria, angalia jinsi hiyo ilivyo tofauti sana na chumba cha Descartes chenye jiko lenye joto, ambamo hakuna mvuto kutoka nje. Chumba chenye jiko lenye joto huwa ishara ya mambo mengi. Mtu aliyetengwa na faragha ya akili yake mwenyewe, akifunga kila ushawishi wa nje, wa kihistoria au kitu kingine chochote.

Upuuzi kama huo kutoka kwa maisha. Basi, uzoefu halisi ni aina pana sana ya kitu. Anazungumzia uzoefu wa maji.

Uzoefu wa maji. Kana kwamba ni mchakato unaoendelea ambao hujui, ni wa maji mengi. Nakumbuka wakati niliposoma Dewey kwa mara ya kwanza na nikakutana na wazo la uzoefu wa maji mengi, nilikuwa na 46 Dodge, ambayo ilikuwa na kile kilichoitwa wakati huo fluid drive.

Kiendeshi cha majimaji kilikuwa nini? Naam, sina uhakika kabisa, lakini nadhani ilikuwa hatua kuelekea gia otomatiki, kwa sababu mabadiliko yalikuwa laini sana kiasi kwamba hukuwa na ufahamu wa kubadilisha gia, ingawa bado uliibadilisha mwenyewe. Kiendeshi cha majimaji. Huna ufahamu wa kutoka wakati mmoja au hali moja hadi nyingine.

Moja hutiririka hadi nyingine. Kiendeshi cha maji. Uzoefu wa maji kwa Dewey.

Lakini uzoefu wa mara kwa mara, ambao kwa kweli ni matokeo ya tabia, tabia za kawaida, majibu ya kawaida, huingiliwa na kile ambacho Dewey anakiita hali za shida. Hali ya shida. Na ni hali za shida pekee ndizo huchochea mawazo.

Unaona, jukumu la akili, la akili, ni katika utatuzi wa hali za matatizo. Vinginevyo, unaendelea bila kufikiria. Unajua, unafikiria unachofanya unapoendesha gari? Au unafikiria tu cha kufanya unapoingia katika hali ya matatizo? Nakumbuka kuendesha gari huko Seattle.

Na kama umewahi kuendesha gari huko Seattle, unajua kuna vilima vyenye miinuko mikali sana vyenye alama za kusimama juu. Ni mbaya kama kuendesha gari katika baadhi ya maeneo ya San Francisco. Unajua, umeona picha za kilima kinachozunguka na kuzunguka na kuzunguka .

Unajua, zina zile zinazopanda moja kwa moja zenye alama za kusimama juu. Sasa, kwa kawaida unafanyaje hivyo ikiwa unakua ukiendesha gari katika eneo la mashambani la nguruwe hapa? Hali ya tatizo. Unafikiria njia mbadala kadhaa, kisha unaweza kufanya kile ambacho nimefanya mara kwa mara, kuvuta breki ya dharura, kisha kusukuma clutch na kubadilisha gia.

Na uachilie breki ya dharura polepole, ukitumaini kwamba utatumia mafuta ya kutosha kuizidisha. Jambo kuu ni kwamba uzoefu wa majimaji huingiliwa na hali za matatizo zinazohitaji mawazo. Unakuja na mawazo.

Najua nitakachofanya. Hebu tujaribu hilo. Na kwa hivyo ni mawazo ya majaribio.

Unafikiri, unajaribu mawazo ili kutatua matatizo. Sasa, ikiwa unapenda kutafuta hali za lahaja, hali ya tatizo ni hali ya lahaja. Kuna nadharia, kinyume cha nadharia, na usanisi.

Tasnifu ni uzoefu unaobadilika -badilika unaokatizwa na kinyume cha nadharia katika hali ya tatizo, hali fulani ya kutishia. Tasnifu, kinyume cha nadharia. Na unachotafuta katika kupata wazo sahihi ni mchanganyiko utakaokuwezesha kukumbatia nadharia ya kinyume cha nadharia na kuendelea hadi inayofuata.

Usanisi unakuwa nadharia ya somo lijalo. Kwa hivyo lahaja iko pale pale. Naam, akili basi ni utatuzi wa matatizo katika mchakato wa uzoefu wa kawaida, ambao humpelekea kwenye saikolojia yake ya utendaji kazi.

ya utendaji kazi , kwa maneno rahisi, ni nadharia kwamba michakato yetu yote ya kiakili, michakato ya kisaikolojia, ni kazi za hitaji la mwili tu, kazi za hitaji la kibiolojia. Kwa hivyo matamania yetu ni kazi za kibiolojia za kiumbe kinachojaribu kuzoea mazingira yake, kujaribu kujibu kitu katika mazingira. Akili ni kazi ya kiumbe ambacho kimekua, kikitafakari jinsi ya kuzoea mazingira.

Na wakati mwingine sababu hiyo inahusika katika kurekebisha matamania kulingana na kile unachogundua kuhusu hali ya tatizo. Huna haja ya kuwa na wasiwasi. Itakuwa sawa.

Tazama na tazama na tazama na tazama hilo. Na ukuaji si harakati thabiti kuelekea lengo lililowekwa, bali ni mchakato unaoendelea wa mageuko ambapo uzoefu mbalimbali unaingizwa katika uzoefu unaoendelea, ambao ni nafsi. Saikolojia ya utendaji kazi.

Na unaweza kuangalia kitu kama hicho katika ukurasa wa 83 hadi 86, kwa mfano, ukurasa wa tano na sita mapema, ambapo anasisitiza kwamba sisi ni viumbe vya matamania badala ya akili, kimsingi. Saikolojia ya utendaji. Sawa, na hapo ndipo unapoanza kuona msingi wa haya yote, dhana ya uzoefu na saikolojia , nadharia yake ya uteuzi wa asili.

Utagundua katika sura ya tatu kwamba anakataa waziwazi uthabiti wowote wa spishi kwa sababu anatambua kwamba mtazamo wa kitamaduni wa uthabiti wa spishi ni mwendelezo tu wa maumbo yasiyobadilika ya Aristotle, kiini kisichobadilika. Nadhani, kusema ukweli, yuko sahihi kwamba uthabiti wa spishi ni mwendelezo tu wa mila ya Aristotle. Anakataa ulimwengu wowote halisi, na katika kukataa ulimwengu halisi, anakataa sababu za mwisho za ndani za aina isiyobadilika.

Talos. Hakuna malengo maalum ya kufuata katika maadili au kitu kingine chochote. Hakuna sheria thabiti za mawazo.

Jinsi tunavyofikiri ni chombo tu cha kurekebisha katika ulimwengu unaobadilika, na sheria za mawazo zimeibuka kama zana ambazo zimefanikiwa katika marekebisho hayo. Kwa hivyo, hoja yake ni kwamba falsafa si nadharia safi. Inajitokeza katika muktadha wa vitendo.

Inarudi kwenye muktadha wa vitendo. Uzoefu halisi ni matrix yake yote, na si nadharia kwa ajili ya nadharia. Naam, dhana hizo tatu, nadhani, zinajumlisha kile unachoweza kukiita, ukitaka, kiini cha nadharia cha mawazo ya Dewey.

Lazima niwe mwangalifu jinsi ninavyosema kinadharia na Dewey, lakini kiini cha kinadharia cha mawazo yake. Hii ni dhana kuu inayozalisha dhana ndogo zaidi kuhusu epistemolojia, falsafa ya akili, n.k., ambayo anafikiri kuna uthibitisho wa majaribio. Matumizi.

Sawa. Zipitie hizo. Tunaweza kuzifanya haraka sana.

Tayari nimesema kwamba anazungumzia mawazo ya majaribio, na sihitaji kusema kwa nini tena. Ni matumizi tu ya mbinu ya kisayansi kwa kila kitu. Na kwa hivyo, anazungumzia kuifanya epistemolojia kuwa ya asili.

Kwa kweli, hadi leo, umekutana na vitabu na makala za kifalsafa kuhusu epistemolojia ya asili, na wazo la kuifanya epistemolojia kuwa ya asili linaanza na Dewey, unaona. Anataka epistemolojia ambayo, badala ya kuagiza jinsi tunavyopaswa kujua, badala ya epistemolojia ya maagizo, anataka ile inayoelezea asili ya uchunguzi, ukitaka, katika mazingira yake ya asili, ambayo ni mahitaji ya vitendo ya uzoefu halisi. Epistemolojia ya asili, ambayo ina maana kwamba epistemolojia itakuwa maelezo ya jinsi uchunguzi unavyofanya kazi kulingana na nadharia ya uteuzi wa asili.

Kwa hivyo, jambo la mageuzi linaeleza anachofanya. Kwa hivyo, anakubali mtazamo wa kiutendaji wa dhana za kisayansi kwa uwazi kabisa. Mnamo 1925, Percy Bridgman, mwanafizikia wa Harvard, alichapisha kitabu kinachoitwa *The Logic of Fizikia*, ambacho alikuwa ameunda mtazamo wa kiutendaji, ambao nadhani ulikuwa umedokezwa na wengine hapo awali, lakini ni Bridgman aliyeuunda kimfumo, na Dewey akaukubali.

Kwa hivyo, utendakazi ni mtazamo tu kwamba maana ya dhana ya kinadharia katika sayansi inahusiana na kile kinachoonekana kwa majaribio unapofanya shughuli fulani. Ni maana ya uendeshaji, ufafanuzi wa uendeshaji, ufafanuzi wa uendeshaji. Ndiyo, tunaona wakati wote katika kuzungumzia jinsi ya kufanya, jinsi tunavyopaswa kufanya mambo, watu watakuja na nadharia, pamoja na mapendekezo, nadharia za kielimu, mawazo ya mtaala, na swali ni, unaifanyaje iwe ya uendeshaji? Vivyo hivyo na sera ya kisiasa.

Mgombea anaweza kuja na wazo zuri, kisha mtu akauliza, sasa utafanyaje ili kutekeleza hili? Sasa, unaona, hapa kuna nadharia ya kiutendaji ya maana, William James, kwa sababu ukitaka kujua dhana ya kinadharia inamaanisha nini, unauliza matokeo yake ya vitendo ni nini, nini hutokea unapoitekeleza? Kwa hivyo,

utendakazi ni matumizi tu ya nadharia ya kiutendaji ya maana kwa falsafa ya sayansi. Mfano ninaoupenda ni kutoka kwa mineralogy, ambapo kipimo cha ugumu cha Mohr, yaani , kuzungumzia ugumu wa madini, dhana ya ugumu, kipimo cha ugumu cha Mohr kinadaiwa kukuambia kuhusu ugumu wa madini, angalau ugumu wa madini moja ikilinganishwa na nyingine. Hiyo ndiyo yote inakuambia.

Kwa nini? Kwa sababu katika operesheni hiyo ya kutumia kipimo cha ugumu cha Mohr, unachofanya ni kusugua madini mawili dhidi ya kila mmoja, na ile inayoacha alama kwa ufafanuzi ni ngumu zaidi kuliko ile iliyotiwa alama. Kwa hivyo, ugumu ni nini? Uwezekano wa kukwaruza kwa kiasi . Hiyo ni ufafanuzi wa utendaji wa ugumu.

Haikuelezi ugumu hufanya nini. Hapana, irudishe. Haikuelezi ugumu ni nini.

Hakuna chochote kuhusu kiini cha ugumu. Ni kuhusu ugumu gani hufanya unapofanya operesheni fulani. Kwa hivyo, uendes haji uko katika falsafa ya sayansi, na hii ni wazi kuwa ni sawa na mtazamo wa sayansi wa ala.

Uandishi wa vifaa ni mtazamo kwamba sayansi haituambii kuhusu asili ya uhalisia. Inatupa tu maarifa muhimu ambayo tunaweza kutumia kwa uchunguzi zaidi au kwa ajili ya kuendeleza matumizi ya sayansi. Sasa, unawauliza wanasayansi waliobobea kwa nini wanaingia katika sayansi, kwa nini watakuwa na kazi za kisayansi.

Utakuta wengi wao watasema, Naam , kwa sababu ya kile ninachoweza kufanya nacho. Unaona, si tu kupata riziki, bali pia kufanya udaktari, kufanya uhandisi, kufanya kazi za mazingira, na kadhalika. Sayansi inayotumika.

Sasa, uandishi wa vyombo unasema kwamba hivi ndivyo sayansi inavyohusu. Unaona, nadharia za kisayansi hazipaswi kuchukuliwa kutuambia kuhusu asili ya uhalisia. Nadharia za kisayansi ni vyombo muhimu tu kwa kile tunachokiita sayansi inayotumika.

Sasa, unaingia katika swali la uhusiano kati ya nadharia na vitendo. Nadharia na vitendo. Jinsi baadhi ya watu wanavyozungumzia elimu ya sanaa huria , ungefikiri kwamba elimu ilikuwa na thamani ya vifaa tu, haikujali kiini halisi cha vitu, kuwa mwanadamu ni nini, asili ya uhalisia ni nini.

Kwa hivyo, uhalisia wa vifaa unachukuliwa kama toleo la kupinga uhalisia katika sayansi. Unaona, uhalisia wa kisayansi ni mtazamo ambao sayansi inatuambia kuhusu uhalisia. Uhalisia wa kisayansi ni mtazamo kwamba sayansi haituambii kuhusu uhalisia.

Na Dewey ni mmoja wa wachangiaji wakuu wa kupinga uhalisia wa kisayansi, kwa maana hiyo. Lakini angalia sababu zake za hilo. Maarifa ni kazi ya kiumbe kibiolojia kinachozoea mazingira yake.

Katika kuzoea mazingira yanayoleta matatizo, huhitaji kujua kuhusu kiini cha uhalisia. Huhitaji nadharia nyingi kupita kiasi. Unachohitaji ni mawazo kuhusu jinsi ya kutatua tatizo.

Na kwa hivyo, badala ya kuzungumzia mantiki rasmi ya kitamaduni, anazungumzia mantiki ya majaribio, mantiki ya kufikiri kwa majaribio. Ana kitabu kinachoitwa Logic, ambacho hakina sillogismu ndani yake. Logic inahusu kufikiri kwa majaribio, unaona.

Ana kitabu kidogo, chenye kiwango cha juu sana, Jinsi Tunavyofikiria, ambacho kinasema kweli jinsi tunavyofikiria kwa njia hii ya kutatua matatizo. Sawa, unaendesha gari kando ya barabara kuu. Hali ya tatizo.

Kuna gari la kukokotwa la shambani linalotoka barabarani pembeni mbele yako kuelekea barabarani. Utafanya nini? Mawazo yanajirudia akilini mwako. Furahia, nambari moja.

Kosa, nambari mbili. Toka barabarani kabisa, nambari tatu. Rusha mikono yako na utumaini mfuko wa hewa utafunguliwa, nambari nne.

Unajua? Sasa, katika tabia ya kawaida, mara tu mawazo hayo yanapokuja akilini mwako, moja wapo huonekana kuwa jambo kubwa utakalofanya. Kwa nini? Unatumia uzoefu unaofadhiliwa. Ndiyo, una uzoefu mwingi kutokana na kuendesha gari kwa muda, unaona, kutoka vipindi vilivyopita.

Unafikiria hili. Kwa hivyo unachofanya ni kushikilia breki na kugeuka na kuacha barabara kuu mara moja. Sasa, labda baadhi ya hali ambapo inakubidi ujaribu mawazo hayo.

Na anasimulia kisa ambapo mtu anaenda kwa mahojiano ya kazi. Njia inapita katika eneo lenye misitu, kuvuka daraja juu ya kijito, na kutoka hapo kuelekea mjini. Naam, jamaa huyo anafika kwenye daraja na kukuta limeharibika.

Imetoka. Hakuna daraja. Atafanya nini? Akirudi na kuzunguka kando ya barabara, atachelewa kwa mahojiano yake ya kazi.

Ikiwa atafanya kazi yake kuelekea juu kwa matumaini ya kupata daraja lingine, hilo linawezekana. Anajaribu akilini mwake kwa majaribio hayo ya kiakili. Hebu tuone, daraja hilo lingine liko umbali gani huko juu? Itanichukua muda gani kufika huko, na kisha, nitakapofika huko, nirudi? Sawa, majaribio ya kiakili.

Njia nyingine mbadala ni kujaribu kuruka kwa muda mrefu kuvuka kijito. Hajui kama hilo litafanikiwa, kwa hivyo anachofanya ni kufanya mazoezi ya kuruka kwa muda

mrefu pembeni ili kuona ni umbali gani anaweza kufika. Unafikiri hilo litafanikiwa? Naam, hebu tujaribu hata hivyo.

Na uthibitisho wa majaribio. Wazo ni nini? Unaona, unakuja na wazo. Wazo ni nini? Sio uwakilishi fulani, nakala fulani katika suala la ubora wa pili wa kitu fulani cha ubora wa msingi.

Hapana. Wazo ni dhana tu. Ni mpango wa utekelezaji, wa majaribio.

Na unatumia uzoefu wa zamani, unaujaribu ili kuona kama utatatua tatizo. Na wazo zuri ni lile linalofanya kazi. Unalifanyaje? Kwa kulitekeleza.

Kuthibitisha ni nini? Uthibitisho ni kuifanya iwe kweli. Unaifanya iwe kweli. Na ni kweli tu unapofika kwenye mahojiano yako ya kazi kwa wakati, bila matope kukuzunguka.

Kwa hivyo, mawazo ya majaribio. Hivi ndivyo anavyozungumzia epistemolojia. Anakataa uhakika kwa madhumuni ya vitendo.

Anakataa uangalizi wa watazamaji. John Locke. Tabula rasa.

Kupokea mawazo kwa upole. Upuuzi. Anakataa uwili wowote wa kitu-mtu, unajua, ambapo akili iko hapa nje inapata uwakilishi wa kiakili wa kile kilichopo nje.

Hapana, anakataa yote hayo. Kwa sababu yote yanatenganisha mawazo kutokana na vitendo. Nadharia kutokana na vitendo.

Ni manufaa ya wazo ndiyo muhimu. Ukweli si kitu chenye lengo lililowekwa kwa wakati wote, bila kujali mtazamaji. Ukweli ni manufaa tu, uwezo wa kufanya kazi wa wazo.

Sawa, kwa hivyo hiyo ndiyo matumizi ya epistemolojia ya mantiki. Je, ni wazi vya kutosha? Unaona kwa nini anaenda hivyo? Falsafa ya akili. Naam, hakuna mengi zaidi ya kusema baada ya maelezo kuhusu saikolojia ya utendaji.

Kwa wazi, anakataa nadharia yoyote ya kiini cha akili au roho. Hana, angalau haoni tatizo la akili-mwili ikiwa akili si kitu tofauti. Alichu tayari kuzungumzia kuhusiana na falsafa ya akili ni tofauti tunazoita utendaji kazi wa akili.

Akili ni kivumishi. Hiyo ni kusema, kazi fulani za kibiolojia zinazohusisha fahamu ndizo zote ambazo neno akili hurejelea. Nadharia ya thamani.

Hapa, ana maandishi kadhaa muhimu. Ana kitabu cha mapema sana kinachoitwa Nadharia ya Uthamini. Na kisha kingine kinachoitwa Asili na Mwenendo wa Binadamu.

Na hapa anaona maadili kama mawazo tu. Maadili ni mawazo. Kwa maana gani? Naam, maadili ni matokeo bora.

Matokeo bora yanayotokea katika hali zenye matatizo. Hiyo ni kusema, huthamini kuepuka gari hilo la kilimo hadi hali itakapotokea. Kisha unahitaji, kibiolojia, kuiepuka.

Na nje ya hitaji la kibiolojia ni kuthamini. Dewey havutiwi na thamani kwa maana ya kile kilicho na thamani ya ndani na ya milele. Anavutiwa tu na thamani kwa maana ya kile kinachothaminiwa kikamilifu.

Maadili ndiyo yanayothaminiwa. Na unathamini kile unachothamini katika hali zenye matatizo. Hutambui vinginevyo.

Kwa maneno mengine, maadili ni mawazo yanayoibua mawazo mengine kuhusu kutatua hali ya tatizo. Hakuna malengo mazuri ya ndani. Hakuna malengo mazuri ya ndani .

Unakumbuka jinsi Aristotle alivyofafanua wema kama wema wa ndani. Wema mkuu unajumuisha wema mwingine wote. Wema wa ndani, si mzuri kwa ajili ya kitu kingine.

Naam, kile Dewey anataka kusesitiza ni mwendelezo wa kufikia lengo. Hiyo ni kusema, lengo, bora, linahusisha njia za kufikia lengo. Lakini lengo hilo linapofikiwa, kumbuka linakuwa nadharia ya kinyume kipa.

Kwa hivyo lengo hilo lenyewe ni njia ya kufikia malengo zaidi. Hakuna kitu ambacho ni mwisho tu, mwisho wa ndani, mwisho uliowekwa. Unapofika huko, umefika hapo, ndio hivyo tu, pole pole.

Sio kipindi kamwe. Yote ni mchakato. Kwa hivyo hakuna kanuni za maadili.

Hakuna wema mkuu. Maadili huibuka na mahitaji yasiyoridhisha. Maadili ni vyombo vya kuishi.

Maadili si, kwa maana fulani ya ndani, mema ya kimaadili. Ni mema yasiyo ya kimaadili. Kuishi si jambo lisilo la kimaadili.

Hakuna. Na bado hujaa thamani katika hali fulani za matatizo. Kwa hivyo, maadili yanahusiana na jinsi ya kutatua matatizo na kufikia kile tunachotamani.

Jinsi ya kutatua matatizo na kufikia kile tunachotamani. Hii ni maadili ya upigaji ala. Anaiita hivyo, upigaji ala katika maadili.

Na kazi ya Dewey kuhusu maadili ilikuwa mojawapo ya mambo makuu yaliyochangia katika maendeleo ya maadili ya hali miongo miwili au mitatu iliyopita. Hili lilijulikana katika kitabu chenye kichwa hicho, kilichoandikwa na Joseph Fletcher, kisichohusiana na Fletcher mwingine maarufu hapa. Joseph Fletcher huko Harvard.

Kitabu kuhusu maadili ya hali. Kilisisitiza kwamba, ndiyo, kila hali ya maadili lazima ishughulikiwe kibinafsi. Hakuna sheria za jumla za maadili.

Hakuna miongozo thabiti. Kanuni za maadili za ulimwengu wote. Kila hali lazima isuluhishwe kwa njia inayowaridhisha watu wanaohusika .

Aliongeza viungo vichache zaidi, lakini hicho ndicho kiungo cha vitendo ndani yake. Na ni wazi kabisa, jambo la Dewey lenye maelezo machache ya kuwepo. Kwa hivyo, nadharia yake ya thamani wakati huo.

Elimu? Ndiyo, katika elimu, ungependa kuangalia kitabu chake, Demokrasia na Elimu. Demokrasia na Elimu. Anaona kazi ya elimu kama kujifunza kuishi.

Kujifunza kuishi. Hiyo ni kusema, elimu hukupa vifaa muhimu vya kutatua matatizo. Kwa ajili ya kutatua matatizo.

Kujifunza si ili uwe na mambo ya kutafakari maisha yako yote. Kusoma Plato. Melton.

Vyovyote vile. Kujifunza si jaribio la kufundisha maadili yasiyobadilika. Urithi wa maadili kutoka zamani.

Hapana, hiyo si thamani ya kujifunza. Hiyo ni elimu ya kitamaduni. Elimu ni maandalizi ya kuzoea mazingira kwa mafanikio.

Kuzingatia matatizo. Kuzingatia wanafunzi. Badala ya kuzingatia nidhamu .

Au inazingatia historia. Au inazingatia kiakili tu. Sawa.

Nadhani katika elimu ya Marekani, tangu wakati huo Dewey ameunda aina ya mchanganyiko wa mila za kitamaduni na msisitizo wake katika kujifunza unaotoa ujuzi wa maisha. Na kwa sababu, nadhani, mtazamo wetu wa mambo umeelekea kujumuisha baadhi ya wasiwasi wa Dewey bila kuzingatia mambo yote. Bado tuna marejeleo thabiti.

Matumizi kwa dini. Na hapa, kitabu chake muhimu kinaitwa Uso wa Kawaida. Uso wa Kawaida.

Ikiwa hakuna ukweli au maadili yaliyowekwa, basi dini si jaribio la kusambaza ukweli na maadili fulani tu. Ni nini? Sio kuhusu maadili yasiyobadilika. Dini tena ni chombo cha kurekebisha maisha.

Mada hiyo hiyo inaenea kote. Havutiwi sana na dini au dini tofauti kama ilivyo katika kivumishi cha kidini, ambacho kinarejelea sifa, mtazamo kuelekea maisha. Mtazamo wa kidini ni ule wa uaminifu kwa maadili ya jamii.

Uaminifu kwa maadili ya jamii. Sasa , kwa nini hivyo? Sababu mbili. Moja ni asili ya neno dini, ambalo linamaanisha kujifunga upya.

Au ukipenda, ungana tena. Na hivyo dini ina kazi ya kuwaunganisha watu binafsi ndani ya jamii kwa uaminifu kwa maadili fulani yasiyoshikika ya aina ya kawaida au ya kitamaduni. Haijawekwa yoyote mawili.

Kwa maneno mengine, dini ni muhimu kwa sababu ya uwezo wake. Si kwa sababu ni kweli. Bali kwa sababu ya uwezo wake.

Na katika muktadha huu, neno Mungu si jina la kiumbe , bali ni ishara ya maadili ambayo jamii inayaona. Kumfuata Mungu. Kumfuata Mungu.

Na angesema kwamba hii ndiyo dhehebu la chini kabisa katika dini zote za kihistoria. Dehebu la chini kabisa kati ya dini zote za kihistoria. Hatoi imani pekee; anatoi mtazamo pekee.

Na baada ya yote, dini zinatekelezwa kama jumuiya. Zimeunganishwa na mambo yanayohusu imani hiyo. Kwa hivyo, kile Dewey anachosema kuhusu dini ndicho kiini cha ubinadamu wa kidini.

Na Dewey alikuwa mmoja wa waliotia saina awali ya Ilani ya Kibinadamu, ambayo katika miaka ya 1930 ilitangaza kwamba ulimwengu unaishi wenyewe, mwanadamu ni sehemu ya asili, na umeibuka kama matokeo ya mchakato unaoendelea. Utamaduni wa kidini wa wanadamu ni matokeo ya maendeleo ya taratibu kutokana na mwingiliano na mazingira asilia. Sayansi hufanya dhamana yoyote isiyo ya kawaida au ya ulimwengu isikubalike ya maadili ya mwanadamu.

Ubinadamu wa kidini unachukulia utambuzi kamili wa utu wa binadamu, kuridhika, na kadhalika, kuwa mwisho wa maisha. Na kadhalika. Nami nina nakala za Ilani hiyo ya Ubinadamu, ambazo unaweza kuzichukua unapoondoka, ambazo unaweza kuzisoma upendavyo.

Hati ya kuvutia sana. Ubinadamu wa kidunia wa miaka ya 70 na 80 ni uzao wa baadaye wa hili. Ubinadamu wa kidini ni dini ya asili.

Unaelewa? Dini ya asili. Ambapo Mungu anamaanisha kile Dewey anasema. Yaani, ni ishara ya maadili.

Hakuna tena. Na mara nyingi sana ni ubinadamu wa kiasili ambao unaupata siku hizi katika duru za Wayunitariani. Wayunitariani kihistoria ulikuwa aina ya uungu.

Unaona, kama kinyume na Utatu. Lakini Utatu unaozidi kuwa wa Kiyunitari na harakati za umoja ni ubinadamu wa asili tu. Kwa kuegemea maadili fulani.

Kwa kweli, maadili na maadili ya kijamii yanayofuatwa mara nyingi ni sawa sana. Kwa hivyo ni mwelekeo wa kidini ambao ni kipengele cha asili. Sawa, sawa, tutazungumzia hili wakati mwingine.

Baadhi ya maoni kuhusu John Dewey.